

Lovforslag nr. L 100. Fremsat den 30. januar 1991 af kirkeministeren (Torben Rechendorff)

Forslag

til

Lov om medlemskab af folkekirken, kirkelig betjening og sognebåndsløsning .

Kapitel 1

Stiftelse og ophør af medlemskab af folkekirken

§ 1. Personer, der døbes i folkekirken, bliver ved dåben medlem af folkekirken.

Stk. 2. Personer, der er døbt i et andet evangelisk-luthersk trossamfund her i landet, bliver medlem af folkekirken ved at slutte sig til en menighed i folkekirken.

Stk. 3. Personer, der er døbt i et evangelisk-luthersk trossamfund i udlandet, bliver medlem af folkekirken ved at tage ophold her i landet, medmindre de anmelder at ville stå uden for folkekirken.

Stk. 4. Personer, der er døbt med en anden kristen dåb, bliver medlem af folkekirken ved at optages i folkekirken eller for mindreåriges vedkommende ved at opdrages i folkekirkens tro.

§ 2. Et medlem af folkekirken kan bringe sit medlemskab til ophør ved skriftlig anmeldelse.

Stk. 2. Medlemskabet ophører, såfremt et medlem slutter sig til et andet trossamfund eller på anden måde, f.eks. ved at lade sig gendøbe, stiller sig uden for folkekirken.

§ 3. For ugifte personer under 18 år træffes bestemmelser efter § 1, stk. 2-4 og § 2 af forældremyndighedens indehaver, dog at en person, der er fyldt 15 år, tillige skal give sit samtykke.

§ 4. Kirkeministeren fastsætter nærmere regler om optagelse i og udtræden af folkekirken.

Kapitel 2

Tilhørsforholdet til folkekirkens menigheder

§ 5. Folkekirkens medlemmer hører til menigheden i det sogn, hvori de har bopæl, medmindre de ved særlig bestemmelse er henvist til en anden menighed. Medlemmerne af menighederne for døve bevarer dog tillige tilhørsforholdet til sognemenigheden.

Kapitel 3

Medlemmers ret til kirkelig betjening

§ 6. Ethvert medlem af folkekirken har ret til kirkelig betjening af præsten eller præsterne for den menighed, hvortil medlemmet hører, jf. § 5. Sognebåndsløserne betjenes dog af den præst, til hvem der er løst sognebånd.

Stk. 2. Et medlem, der ikke har bopæl her i landet, har ret til kirkelig betjening af præsten for den menighed, hvortil medlemmet senest har hørt.

§ 7. Et medlem af folkekirken, der ikke hører til sognemenigheden, men som har en særlig tilknytning til denne, har ret til kirkelig betjening i sognemenighedens kirke. Kirkeministeren kan fastsætte nærmere regler herom.

§ 8. Præsterne i et pastorat kan med menighedsrådenes tilslutning dele pastoratet i områder, således at hver præst betjener sit område.

Stk. 2. Menighedens medlemmer har dog uanset områdedelingen ret til kirkelig betjening af enhver af pastoratets præster.

§ 9. Fremsætter menighedsrådet eller en af præsterne ønske derom, eller anser biskoppen det for påkrævet, kan biskoppen efter forhandling med menighedsrådet og præsterne fastsætte regler om præsternes betjening af menigheden eller menighederne, herunder om opdeling af pastoratet i områder, og om præsternes adgang til brug af kirken eller kirkerne. Sådanne regler skal altid fastsættes, når pastoratet opdeles i områder.

Stk. 2. Biskoppens afgørelser efter stk. 1 kan af de berørte menighedsråd og præster påklages til kirkeministeren.

Kapitel 4

Sognebåndsløsning

§ 10. Et medlem af folkekirken kan ved sognebåndsløsning slutte sig til sognepræsten for en anden menighed end den, hvortil medlemmet hører. En præst er ikke forpligtet til at modtage en ansøger som sognebåndsløser, såfremt hensynet til denne findes at burde vige for afgørende hensyn til præsten eller dennes menighed.

Stk. 2. En præsts afslag efter stk. 1 kan af medlemmet påklages til biskoppen. Biskoppens afgørelse kan ikke indbringes for Kirkeministeriet.

§ 11. Sognebåndsløsning ophører ved sognebåndsløserens anmeldelse herom.

Stk. 2. En præst, til hvem sognebånd er løst, kan opsige sognebåndsløsningen, såfremt der foreligger omstændigheder, som gør det urimeligt at fastholde præstens forpligtelser over for den pågældende. Opsigelse skal ske skriftligt med 6 måneders varsel. Opsigelsen kan af sognebåndsløseren påklages til biskoppen. Klage til biskoppen senest 4 uger efter modtagelsen af

opsigelsen har opsættende virkning. Biskoppens afgørelse kan ikke indbringes for Kirkeministeriet.

Stk. 3. Sognebåndsløsningen ophører, når den præst, til hvem sognebånd er løst, forflyttes, dør eller afskediges. Sognebåndsløseren kan dog udsætte ophørstidspunktet, indtil en ny præst er ansat.

§ 12. For ugifte personer under 18 år træffes bestemmelser efter §§ 10-11 af forældremyndighedens indehaver, dog at en person, der er fyldt 15 år, tillige skal give sit samtykke.

§ 13. Kirkeministeren fastsætter nærmere regler om stiftelse og ophør af sognebåndsløsning.

Kapitel 5

Ikrafttrædelsesbestemmelser

§ 14. Loven træder i kraft den 1. januar 1992. Samtidig ophæves:

- 1) Lov om menighedsråd, jf. lovbekendtgørelse nr. 758 af 7. december 1987 og
- 2) lov om kirkers brug, sognebåndsløsning m.m., jf. lovbekendtgørelse nr. 759 af 7. december 1987.

Stk. 2. I lov nr. 218 af 23. april 1986 om bestyrelse og brug af folkekirkens kirker m.m. foretages følgende ændringer:

- 1) I § 5, stk. 2, ændres »§ 22« til: »§ 9 i lov om medlemskab af folkekirken, kirkelig betjening og sognebåndsløsning« og
- 2) kapitel 3 ophæves.

§ 15. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland. Loven kan ved kgl. anordning sættes i kraft på Færøerne med de afvigelser, som de særlige færøske forhold tilsiger.

Bemærkninger til lovforslaget

Lovforslaget omfatter reglerne om stiftelse og ophør af medlemskab af folkekirken og om de rettigheder, som medlemskabet giver til kirkelig betjening, samt reglerne om sognebåndsløsning. Reglerne herom findes i øjeblikket i tre forskellige love, men har en naturlig samhörighed.

1. Medlemskab af folkekirken

Reglerne om stiftelse og ophør af medlemskab af folkekirken findes i § 5 i lov om menighedsråd, jf. lov-bekendtgørelse nr. 758 af 7. december 1987 – i det følgende omtalt som menighedsrådsloven af 1922. Lovbestemmelsen er suppleret med administrativt fastsatte regler, navnlig kgl. anordning af 22. marts 1897 indeholdende regler for udtrædelse af og genoptagelse i folkekirken.

Der har ikke vist sig behov for en ændring af disse fundamentale lovregler for folkekirken. De er derfor foreslået videreført med stort set uændret indhold. På et enkelt punkt har samfundsudviklingen dog givet anledning til særlige overvejelser, nemlig med hensyn til retsstillingen for medlemmer, der tager bopæl i udlandet.

Spørgsmålet har tidligere givet anledning til tvivl. Folkekirken er territorialt opbygget, og ingen kan derfor gøre krav på folkekirkelig betjening i udlandet. På grund af dette territorialprincip har det tidligere været praktisk at betegne medlemskabet som ophørt ved fraflytning fra landet. Den stigende internationalisering af såvel det private forretningsliv som af den offentlige forvaltning har imidlertid nødvendiggjort en nyovervejelse af spørgsmålet. Ved kgl. anordning af 20. maj 1987 blev det fastsat, at medlemskab af folkekirken bevares under midlertidigt ophold i udlandet. Forudsætningerne for nærværende lovforslag er endnu videre, nemlig at medlemskabet bevares i alle tilfælde ved fraflytning. Det nævnes ikke udtrykkeligt i de foreslåede bestemmelser, men fremgår forudsætningsvis dels af, at udrejse af landet ikke angives som ophørsgrund, jf. § 2, dels af den foreslåede nye regel i § 6, stk. 2, jf. nedenfor. Medlemskabet fortabes først ved indtræden af en af de sædvanlige ophørsgrunde, nemlig udmeldelse af folkekirken eller tilslutning til et andet trossamfund.

Medens en ændret stillingtagen på dette område ikke nødvendiggør ændringer i ordlyden af hovedbestemmelserne for medlemskab af folkekirken, bør de hidtidige regler om retten til kirkelig betjening suppleres med en bestemmelse om retten til kirkelig betjening for medlemmer uden bopæl her i landet. En bestemmelse herom er optaget i forslagens § 6, stk. 2.

Det forhold, at medlemskabets bevarelse under ophold i udlandet nu fastslås, medfører ikke nogen forøgelse af de pågældende medlemmers forpligtelser, idet kirkeskatterne opkræves efter reglerne for kommunale skatter. Ligeledes ændres der intet i folkekirkens forpligtelser over for disse medlemmer bortset fra den foran berørte nye bestemmelse om adgang til kirkelig betjening under ophold her i landet.

2. Medlemmers ret til kirkelig betjening

Bestemmelserne om folkekirkens medlemmers ret til kirkelig betjening blev nyformuleret ved lov nr. 218 af 23. april 1986 om bestyrelse og brug af folkekirkens kirker m.m., jf. lovens kapitel 3. Bestemmelserne er foreslået sammenkædet med reglerne om medlemskab, idet retten til kirkelig betjening er den væsentligste følge af medlemskabet.

Udover den nye bestemmelse i § 6, stk. 2, om retten til kirkelig betjening for medlemmer i udlandet, som er berørt foran under pkt. 1, er reglerne foreslået overført uforandret – dog med enkelte redaktionelle ændringer, som omtales i bemærkningerne til de enkelte bestemmelser.

3. Sognebåndsløsning

En arbejdsgruppe, som var nedsat af kirkeministeren i 1973 med henblik på en revision af den dagældende lov om kirkers brug, sognebåndsløsning m.m., afgav betænkning i 1976 (Betænkning nr. 769/1976). Arbejdsgruppen foreslog heri, at adgangen til sognebåndsløsning blev bibeholdt, uanset at de historiske grunde for ordningen var bortfaldet. Dog foresloges en ændring af ordningen, således at sognebåndsløsning skulle ske til en menighed og ikke til en præst, som de gældende regler foreskriver. Adgangen til sognebåndsløsning skulle være en ret for ethvert folkekirkemedlem og således ikke afhængig af nogen prøvelse af baggrunden herfor. Arbejdsgruppen hav-

de nemlig konstateret, at sognebåndsløsning navnlig i byerne ofte imødekom et begrundet ønske om etablering af et tilhørsforhold til et bestemt sogn, dets kirke og skiftende præster. Regler om en vis karenstid for opnåelse af valgret til menighedsrådet i det sogn, hvortil sognebånd løstes, skulle sikre imod utilsigtede overrumplingsaktioner i forbindelse med menighedsrådsvalg.

Under en høringsprocedure efter betænkningens afgivelse og navnlig under en fornyet høring i 1985 blev der fra mange sider givet udtryk for betænkelighed ved forslaget, og ikke mindst mulighederne for misbrug af reglerne blev fremhævet. På den anden side måtte det erkendes, at de gældende regler ikke dækkede de reelle behov, som ligger bag ønskerne om sognebåndsløsning.

Under hensyn til denne uafklarede situation medtoges reglerne ikke ved fremsættelsen i oktober 1985 af forslag til lov om bestyrelse og brug af folkekirkens kirker m.m. Efter denne lovs vedtagelse nedsatte kirkeministeren – i juni 1986 – et udvalg med biskop Vincent Lind som formand til at overveje problematikken påny. I udvalget var Kirkeministeriet, Landsforeningen af Menighedsrådsmedlemmer, Den Danske Præsteforening og Danmarks Provsteforening repræsenteret. Udvalget afgav sin betænkning: »Sognebåndsløsning og kirkelig betjening af folkekirkens medlemmer« (Betænkning nr. 1176/1989) den 17. januar 1989. Resultatet af udvalgets overvejelser om sognebåndsløsningsordningen er gengivet i betænkningen side 28-33. Det fremgår heraf, at der ikke i udvalget har kunnet opnås en rimelig grad af enighed om en nyordning, der radikalt ændrer det nuværende system, hvorefter sognebånd løses til en præst. Derimod har der i udvalget været fuld enighed om at stille forslag om nye regler om sognebåndsløsning, som anerkender, at sognebånd bør kunne løses med begrundelse i tilknytning til et andet sogn eller kirke, og som samtidig imødekommer den kritik, der med rette har været fremsat over for de nugældende regler. Udvalget har sammenfattet denne kritik således, jf. betænkningen, side 30:

- a. Den præst, hvortil sognebånd ønskes løst, har en fri ret til at nægte at modtage ansøgeren, og er ikke forpligtet til at tage hensynet til denne i betragtning.
- b. Præsten har en tilsvarende fri ret til at opsigte sognebåndsløsningen uden at behøve i overvejelserne at inddrage hensynet til sognebåndsløseren.
- c. Sognebåndsløsningsinstituttet kan bruges med henblik på at påvirke menighedsrådsvalget.

Udvalgets udkast til nye lovregler er optaget som bilag 5 til betænkningen. Kirkeministeriet har modtaget udtalelser fra biskopperne, Landsforeningen af

Menighedsrådsmedlemmer og Den Danske Præsteforening om lovudkastet. Nærværende lovforslags regler i kapitel 4 om sognebåndsløsning er udarbejdet på grundlag af udvalgets lovudkast med hensyntagen til de indhentede udtalelser.

Der foreslås ingen ændring i det hidtidige princip, hvorefter sognebånd løses til en præst i et andet pastorat end bopælspastoratet. Derimod begrænses præsternes frihed til at afslå ønsker om sognebåndsløsning. Der er herved taget hensyn til, at det i praksis er således, at der bag sikkert de fleste ønsker om sognebåndsløsning ligger en tilknytning til vedkommende kirke og menighed snarere end kirkelige retningsbestemte overvejelser. En sådan tilknytning vil ofte være opstået under tidligere bopæl i sognet. De foreslåede regler tilsikrer, at det indgår i overvejelserne af, om en sognebåndsløser bør modtages, hvilken grad af tilknytning den pågældende har til sognet, jf. forslagens § 10. Der skal efter denne bestemmelse finde en afvejning sted af de hensyn, som gør sig gældende for og imod at imødekomme ønsket. Denne afvejning foretages af præsten, hvis væsentlige begrundelse for at afvise sognebåndsløseren normalt vil være af arbejdsmæssig karakter og dermed rummer en hensyntagen til sognemenigheden. Præstens afgørelse skal efter almindelige forvaltningsretlige principper begrundes, såfremt det indeholder et afslag, jf. forvaltningslovens § 22. Det foreslås, at ansøgeren skal kunne indbringe et afslag for biskoppen, der træffer den endelige afgørelse i sagen.

Udvalget har endvidere foreslået begrænsninger af præsternes adgang til ensidigt at opsigte sognebåndsløseren, jf. § 11.

Retsvirkningerne af sognebåndsløsning omtales ikke i tilslutning til reglerne om stiftelse og ophør af sognebåndsløsning – kapitel 4. For så vidt angår retten til kirkelig betjening følger det af forslagens § 6, stk. 1, 2. pkt., at sognebåndsløseren betjenes af den præst, til hvem sognebånd er løst. Retten til at udøve valgret i det sogn, hvortil sognebåndsløseren knyttes ved sognebåndsløsningen, er af udvalget foreslået opretholdt. Reglerne herom findes i lov om valg til menighedsråd. Det er af udvalget foreslået, at de nugældende regler, hvorefter en sognebåndsløser i forbindelse med hvert valg til menighedsråd kan vælge, om han eller hun vil udøve sin valgret i bopælsognet eller i det sogn, hvortil han eller hun er knyttet ved sognebåndsløsningen, erstattes af en ordning, hvorefter sognebåndsløseren i forbindelse med sognebåndsløsningen skal vælge én gang for alle, i hvilket sogn valgretten ønskes udøvet, jf. betænkningens side 33. Kirkeministeriet vil tage spørgsmålet herom op i forbindelse med førstkommande ændringer i menighedsrådsvalgloven.

Lovforslaget, der har været forelagt samtlige biskopper, Landsforeningen af Menighedsrådsmedlemmer, Den Danske Præsteforening, kirkefunktionærernes organisationer og Indenrigsministeriet, medfører ingen økonomiske konsekvenser for stat eller kommuner eller for de lokale kirkelige kasser. Det medfører heller ikke administrative konsekvenser.

Bemærkninger til de enkelte bestemmelser

Til kapitel 1

Til § 1

Bestemmelsen træder i stedet for § 5, stk. 1, i menighedsrådsloven af 1922. Bestemmelsens opdeling i fire stykker svarer til de fire mulige forudsætninger for medlemskab af folkekirken:

- 1) dåb i folkekirken,
- 2) dåb i andet evangelisk-luthersk trossamfund her i landet,
- 3) dåb i et evangelisk-luthersk trossamfund i udlandet eller
- 4) anden kristen dåb.

Efter forslaget – som efter gældende ret – opnås medlemskab automatisk ved dåb i folkekirken og for personer, der er døbt i et evangelisk-luthersk trossamfund i udlandet, ved bosættelse her i landet.

Personer, der er døbt i et andet evangelisk-luthersk trossamfund her i landet, opnår medlemskab af folkekirken ved at slutte sig til en menighed i folkekirken. Hvorvidt denne betingelse for medlemskab er opfyldt, har ikke i praksis givet anledning til tvivl. Spørgsmål om betingelsens opfyldelse vil i almindelighed foreligge for præsten i forbindelse med anmodning om kirkelig betjening. Præsten må træffe sin afgørelse herom. Denne afgørelse vil kunne indbringes for biskoppen og eventuelt yderligere for Kirkeministeriet. Bestemmelse om fremgangsmåden herved vil blive fastsat i de regler, der skal fastsættes af kirkeministeren efter § 4.

I de heromhandlede tilfælde er betingelserne for optagelse uændrede i forhold til de nugældende regler. Kun for personer, der er døbt med en anden kristen dåb end den evangelisk-lutherske, har man foreslået en mindre ændring. Forslagets § 1, stk. 4, foreskriver således, at medlemskab stiftes ved en egentlig optagelse i folkekirken. Den nugældende bestemmelse i § 5, stk. 1, nr. 3, i menighedsrådsloven af 1922 anvender også i dette tilfælde kriteriet »sluttet sig til en menighed i folkekirken«. Det er imidlertid skønt rimeligt i disse tilfælde at kræve en utvetydig viljeserklæring, så meget mere som det må påses, at vedkommende har et tilstrækkeligt kendskab til folkekirkens lære, forinden optagelse finder sted. Som en undtagelse herfra nævner forslaget – som den nugældende

lov – tilfælde, hvor et barn opdrages i folkekirkens tro.

Personer, der er udtrådt af folkekirken, har naturligvis mulighed for genoptagelse i folkekirken. Bestemmelser herom er givet ved kgl. anordning af 22. marts 1897 indeholdende regler for udtrædelse af og genoptagelse i folkekirken. I henhold til § 6 i denne anordning finder genoptagelse sted ved henvendelse til sognets præst eller anden præst i folkekirken. Skønner præsten efter samtale med den pågældende, at ønsket om genoptagelse »er grundet i en alvorlig beslutning om atter at ville høre til folkekirken«, finder genoptagelse sted.

Til § 2

Bestemmelsen erstatter § 5, stk. 3, i menighedsrådsloven af 1922. Efter forslaget kan medlemskab af folkekirken bringes til ophør på følgende tre måder:

- 1) ved medlemmets anmeldelse derom,
- 2) ved medlemmets tilslutning til et andet trossamfund eller
- 3) ved at medlemmet på anden måde, f.eks. ved at lade sig gendøbe, stiller sig uden for folkekirkens orden.

Disse ophørsmåder svarer til nugældende ret. Kun i sidstnævnte tilfælde vil der blive tale om at udelukke et medlem af folkekirken efter et skøn over den pågældendes adfærd. Bortset fra tilfælde af gendåb, der ikke giver anledning til udøvelse af et skøn, er bestemmelsen aldrig eller i hvert fald ikke i nyere tid bragt i anvendelse. Uanset dette og uanset, at man heller ikke forudser bestemmelsen anvendt i fremtiden, bør bestemmelsen bevares af hensyn til folkekirkens selvforståelse som trossamfund. Spørgsmål om bestemmelsens anvendelse vil kunne foreligge for en præst i forbindelse med kirkelig betjening eller en valgbestyrelse ved menighedsrådsvalg, jf. nedenfor. Afgørelse må træffes af myndigheden i første instans. Afgørelsen kan af den, afgørelsen går imod, indbringes for biskoppen og eventuelt yderligere for Kirkeministeriet.

Ifølge § 2 i lov om valg til menighedsråd har et medlem af folkekirken valget til menighedsråd, såfremt vedkommende er fyldt 18 år og ikke har stillet sig i afgjort modsætning til folkekirken ved åbenlyst at fornægte kristentroen. Hensynet bag sidstnævnte betingelse er det samme som i den her omtalte bestemmelse om ophør af medlemskab. For så vidt er derfor bestemmelsen overflødig, da medlemskabet, såfremt den beskrevne situation foreligger, er ophørt, og valget dermed bortfaldet. Kirkeministeriet vil i forbindelse med en kommende ændring af menighedsrådsvalgloven stille forslag om at bringe ordlyden i overensstemmelse med nærværende lovforslag.

F. t. l. om medlemskab af folkekirken m.v.

Til § 3

Bestemmelsen svarer i det væsentlige til § 5, stk. 4, i menighedsrådsloven af 1922.

Til § 4

Bestemmelsen svarer til § 5, stk. 2, i menighedsrådsloven af 1922. Dog er det ikke anset for nødvendigt, at bestemmelser gives i form af en kgl. anordning.

*Til kapitel 2**Til § 5*

Bestemmelsen, der fastlægger medlemmernes tilhørsforhold til folkekirken menigheder – i almindelighed sognemenighederne – svarer til § 20, stk. 1 og 2, i lov om bestyrelse og brug af folkekirken kirker. Ved formuleringen har man taget udgangspunkt i medlemmernes tilhørsforhold og ikke i sognemenighedernes afgrænsning som i de nuværende bestemmelser.

*Til kapitel 3**Til § 6*

Bestemmelsen i stk. 1 svarer til § 20, stk. 3, i lov om bestyrelse og brug af folkekirken kirker m.m.

Bestemmelsen i stk. 2 er ny. Bestemmelsen giver et medlem, der ikke har bopæl her i landet, ret til kirkelig betjening af præsten (præsterne) for den menighed, hvortil medlemmet senest har hørt. Som anført foran i de almindelige bemærkninger pkt. 1 forudsættes det, at medlemskab bevares under ophold i udlandet. Dette medfører ikke forpligtelse for folkekirken til at betjene medlemmerne i udlandet, men det er på den anden side anset for ønskeligt, at medlemmernes ret til kirkelig betjening under midlertidigt ophold her i landet, ferie eller lignende lovfæstes.

Til § 7

Bestemmelsen svarer til § 20, stk. 4, i lov om bestyrelse og brug af folkekirken kirker m.m. Efter bestemmelsen har et medlem af folkekirken, der ikke hører til sognemenigheden, men som har en særlig tilknytning til denne, ret til kirkelig betjening i sognemenighedens kirke. Kirkeministeren kan fastsætte nærmere regler herom.

I betænkningen om sognebåndsløsning og kirkelig betjening af folkekirken medlemmer (nr. 1176/1989) er der som bilag 4 optaget et forslag til de regler, som bestemmelsen forudsætter fastsat af kirkeministeren. Udvalget beskriver den personkreds, der bør omfattes af bestemmelsen således:

- 1) Personer, der har boet i sognet i mindst 2 år.
- 2) Personer, der har nære pårørende boende i sognet.
- 3) Personer, der har boet i sognet, og som af de stedlige kommunale myndigheder er anbragt i et plejehjem, sygehjem eller lignende uden for sognet.
- 4) Personer, som har deres forældre, ægtefælle eller børn begravet på en kirkegård i sognet, er berettiget til bisættelse.
- 5) Personer, der har en anden særlig tilknytning til sognet, såfremt denne tilknytning giver rimelig grundelse for kirkelig betjening i kirken. Tvivlsspørgsmål afgøres af biskoppen.

I høringssvarene vedrørende betænkningen er der fra flere sider givet udtryk for, at den foretagne afgrænsning er for rummelig. Modsat har Landsforeningen af Menighedsrådsmedlemmer anført, at forslaget ikke er dækkende. F.eks. mangler stillingtagen til sommerhusområder og tilfælde af sognedeling. En biskop har foreslået, at fastsættelse af endelige regler udskydes, indtil en praksis på området har dannet sig i form af enkeltafgørelser. Man kan tiltræde dette synspunkt. Endelige regler bør være så dækkende som muligt, hvorfor sådanne regler bør afvente en vis praksis på området.

Til §§ 8-9

Bestemmelserne svarer i det hele til §§ 21-22, jf. § 23, stk. 1, i lov om bestyrelse og brug af folkekirken kirker m.m.

*Til kapitel 4**Til § 10*

Bestemmelsen er i overensstemmelse med forslaget i betænkning nr. 1176/1989, jf. side 39. Efter de nugældende regler i §§ 8-10 i lov om kirker brug, sognebåndsløsning m.m., jf. lovbekendtgørelse nr. 759 af 7. december 1987 – i det følgende benævnt som brugsloven af 1922 – har ethvert medlem af folkekirken ret til ved sognebåndsløsning at slutte sig til en anden præst end sognets eller den menigheds præst, til hvilken han ved lovgivningen er henvist. Ingen præst er dog pligtig at modtage sognebåndsløser. Lovforslaget adskiller sig fra disse regler navnlig derved, at præsterne efter forslaget ikke er berettiget til frit at afslå ansøgninger om sognebåndsløsning. Der skal foreligge afgørende hensyn imod at antage en person som sognebåndsløser, såfremt en ansøgning herom skal kunne afslås. Ved vurderingen af, om sådanne afgørende hensyn gør sig gældende, vil den grad af tilknytning, som ansøgeren påberåber sig til sognet, eller ansøgerens grundelse i øvrigt, være af betydning.

Et afslag skal begrundes. Dette krav er i overensstemmelse med almindelige forvaltningsretlige principper, jf. forvaltningslovens § 22. Begrundelsen skal give ansøgeren lejlighed til at vurdere, om der er rimelig mulighed for at opnå en anden afgørelse ved at indbringe sagen for biskoppen.

Det foreslås fastsat, at biskoppens afgørelse er endelig. Disse sager forudsætter en indføling, der bygger på kendskab til lokale forhold. Der skønnes ikke at kunne opnås en forbedret retssikkerhed ved at udvide klageadgangen til Kirkeministeriet. Foreligger der formelle fejl ved sagens behandling, vil ministeriet dog kunne tage stilling isoleret til disse.

En præsts adgang til at modtage sognebåndsløserne er ikke begrænset ved forslaget. Forslaget imødekommer derfor ikke den kritik, der har været rejst imod, at sognebåndsløsningsinstituttet af præsterne kan bruges i forsøget på ved menighedsrådsvalg at opnå flertal for en liste, der støtter præstens synspunkter og arbejde. Sognebåndsløsningsudvalget har om dette anført, at en sognepræst efter almindelige forvaltningsretlige principper ikke er berettiget til gennem sognebåndsløsning at varetage hensyn, som sognebåndsløsningsreglerne ikke tilsigter at varetage, jf. betænkning nr. 1176/1989, side 32. Forsøg på gennem administration af disse regler at påvirke sammensætningen af menighedsrådet til egen fordel må efter udvalgets opfattelse betegnes som uretmæssigt. Ud fra disse overvejelser har udvalget ikke stillet forslag om en karenstid for opnåelse af valgret.

Kirkeministeriet har for sit vedkommende skønnet, at de enkelte misbrug af reglerne, der er konstateret i forbindelse med menighedsrådsvalg, ikke kan begrunde indførelse af en generel karenstid. Man har derfor ikke stillet forslag herom.

Den nugældende lovgivning giver adgang til at løse sognebånd til præster, der er ansat ved stiftelser, i hvis kirker der holdes offentlige gudstjenester, og valgmenighedspræster, jf. § 8, stk. 3, i brugsloven af 1922. Denne bestemmelse er ikke foreslået opretholdt på grund af disse præsters særlige ansættelsesforhold. Hertil kommer, at en væsentlig rettighed i forbindelse med sognebåndsløsning er valgret til menighedsrådet i det sogn, hvortil tilknytning opnås. Denne ret kan efter sagens natur ikke opnås ved sognebåndsløsning til de nævnte præster.

Det er ikke anset for nødvendigt eller hensigts-

mæssigt at give mulighed for sognebåndsløsning til midlertidige hjælpepræster.

Til § 11

Det antages, at de gældende regler giver såvel sognebåndsløseren som præsten fri adgang til uden særlig begrundelse at opsigte et sognebåndsløsningsforhold. Denne ret foreslås videreført for sognebåndsløseren, jf. stk. 1. Derimod foreslås det ved stk. 2 at begrænse præstens adgang til at opsigte en sognebåndsløser. En opsigelse skal efter forslaget være begrundet i ganske særlige omstændigheder. Denne ændring af retstilstanden er en naturlig følge af de foreslåede nye regler om stiftelse af sognebåndsløsning. Ændringen vil i øvrigt imødekomme den kritik, som i nogle få tilfælde er fremsat imod præster, som har opsagt sognebåndsløserne i en valgsituation.

Det er endvidere anset for rimeligt at forlange, at præstens opsigelse begrundes, således at opsigelsens overensstemmelse med loven kan efterprøves af biskoppen. De foreslåede frister har sammenhæng med forholdets valgetlige betydning.

Lovforslaget svarer på de anførte punkter til sognebåndsløsningsudvalgets betænkning, jf. side 39.

Efter stk. 3 ophører sognebåndsløsningen, når den præst, til hvem sognebånd er løst, forflyttes, dør eller afskediges. Sognebåndsløseren kan dog udsætte ophørstidspunktet, indtil ny præst er ansat. Sidstnævnte bestemmelse, der svarer til den gældende bestemmelse i § 11, stk. 2, i brugsloven af 1922, er af sognebåndsløsningsudvalget ikke foreslået videreført, men skønnes at være et naturligt supplement til betænkningens forslag.

Til § 12

Bestemmelsen svarer i det væsentlige til § 8, stk. 3, samt § 11, stk. 1, i brugsloven af 1922.

Til § 13

Brugsloven af 1922 indeholder i § 9 og § 11 regler af administrativ karakter om fremgangsmåden ved stiftelse af sognebåndsløsning, anmeldelse om ophør af sognebåndsløsning, om flytning m.m. samt om statistiske indberetninger. Da reglerne er af administrativ karakter, foreslås det, at kirkeministeren bemyndiges til at udfærdige de fornødne regler.